

Vastaanottaja: SiV@eduskunta.fi

Viite: Sivistysvaliokunta 8.6.2021 klo 12.00 / Asiantuntijapyyntö

Asia: VNS 1/2021 vp Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko
<https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/VNS+1/2021>

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistätiön (sr.) Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus CUPOREn lausunto koskien Valtioneuvoston koulutuspoliittista selontekoa

Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskuksen tutkimuksen keskiössä on kansallinen ja kansainvälinen kulttuuri-
politiikka ja taide- ja taiteilijapolitiikka sekä kulttuurin talouden kysymykset. Lausunnossaan Cupore pai-
nottaa ensisijaisesti oman tutkimusalan kysymyksiä, kuten taide- ja kulttuurialan koulutusta, tasa-ar-
von ja yhdenvertaisuuden kysymyksiä sekä riippumattoman tutkimuksen merkitystä yhteiskunnan laaja-
alaiselle kehittämiselle ja hallinnolle.

Kulttuuripoliitiikan tutkimuskeskus Cupore toteaa Valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta:

Yleisesti

Koulutuspolitiikka on tärkeä osa yhteiskunnan kulttuurikehitystä. Taide- ja kulttuurikasvatuksen merki-
tys osana koulutuspolitiikkaa on suuri. On myönteistä, että kulttuuri tunnustetaan selonteossa keskei-
senä osana yhteiskunnan sivistysperustaa, kuten selonteon luvussa *Tavoitetila, koulutus ja tutkimus
kohti 2040-lukua* mainitaan. On tärkeää ymmärtää, että ”Suomessa on vahva, laadukkaaseen ja vaikutta-
vaan kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja **kulttuuriin** rakentuva **sivistysperusta** (VNS 1/2021, s.
8).”

Kulttuurin merkitys niin koko yhteiskunnan kuin alueiden, kuntien yhtenä tärkeänä sivistysperustana on
selonteossa tunnustettu. Kulttuuriin panostaminen myös koulutuksen ja koulutuspolitiikan kehittämi-
sessä tulee olla tärkeässä osassa. Kuten selonteossa todetaankin: ”Monimuotoinen ja ajassa elävä sivi-
tys luo pohjan tasa-arvolle, hyvinvoinnille, ihmisten kehittymiselle ja hyvälle elämälle sekä yhteiskunnan
uudistumiselle ja hyvälle ennakoida ja kohdata äkillisiä muutoksia (emt s. 8).”

(3.1.) Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Kiitämme: Selonteossa esitetyillä lainsäädännön ja rahoituksen kokonaisuudistuksilla turvataan sivistyk-
sellisten oikeuksien ja lapsen oikeuksien yhdenvertaista toteutumista sekä varhaiskasvatuksen ja esi- ja
perusopetuspalveluiden yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja laatua koko maassa.

Selonteossa nostetaan myös esiin suomalaisten koululaisten kansainvälisessä vertailussa sukupuolittu-
neet osaamisalueet ja sukupuolien väliset erot etenkin lukutaidossa. Selonteossa mainitaan (emt s. 16),
että suomalaistytöjen ja -poikien osaamisen ero lukutaidossa on PISA-tutkimuksen mukaan OECD-mai-
den suurin ja, että sukupuolten väliset osaamiserot syntyvät perusopetuksen aikana. ***Haluamme kiinnit-
tää huomiota siihen, että selonteon toimenpidesuosituksissa aihe kuitenkin sivuutetaan eikä ongel-
man ratkaisemiseksi esitetä toimenpiteitä.***

Selonteossa todetaan myös (emt s. 16), että lasten ja nuorten hyvinvointia edistää tunne yhteisöön kuulumisesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista sen toimintaan. Kaikille lapsille ja nuorille yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallisuuteen vahvistetaan tukemalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja kaveri- suhteita varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa sekä kuulemalla lapsia ja nuoria päätöksenteossa.

Taideyliopiston koordinoima, Suomen Akatemian rahoittama ArtsEqual-hanke (2015–2021), jota toteutavassa tutkimuskonsortiossa myös Cupore on mukana, julkaisi vuonna 2017 toimenpidesuosituksen taide- ja kulttuurikasvatuksen vahvistamisesta peruskoulussa: ***”Koulu voi olla Suomen suurin kulttuurikeskus, jos taide- ja kulttuurikasvatuksessa tehdään yhteistyötä entistä tiiviimmin ja yli sektorirajojen. Näin voidaan ylittää alueellisia, sosioekonomisia, kulttuurisia, taloudellisia, oppimisvalmiuksiin tai sukupuoleen liittyviä rajoja sekä kääntää yksilöiden ja toimintakulttuurien erot rikkaudeksi ja voimavaraksi. Peruskoulu tavoittaa koko ikäluokan.”***¹

ArtsEqual-hankkeen toimenpidesuosituksessa ehdotetaan mm., että ***koulusta tehdään tasa-arvoa vahvistava kulttuurikeskus, jossa monialainen taidekasvatus on olennainen osa peruskoulun toimintaa ja että taidetta ja kulttuuria on tarjolla kerhoina ja muina vapaa-ajan harrastuksina.*** Toimenpidesuosituksessa korostetaan, että taiteen ja kulttuurin kasvua tukevat vaikutukset tavoittavat kaikki lapset ja nuoret ikään, sukupuoleen, asuinpaikkaan tai sosioekonomiseen taustaan katsomatta. Oppilaat saavat kosketuksen kaikkiin taidemuotoihin ja kokevat kulttuurista osallisuutta ja toimijuutta sekä rakentavat luontevan suhteen paikallisiin taide- ja kulttuuritoimijoihin.

(3.3.) Korkeakoulut

Yhdymme korkeakouluista selonteossa kirjattuun: *”Suomen yhteiskunnan ja hyvinvoinnin kehittyminen edellyttää, että osaamistaso nousee ja erityisesti huippuosaaminen vahvistuu. Talouden globalisatio, tieteen kehitys ja uudet teknologiat sekä työn murros kiihdyttävät kansainvälistä kilpailua, joka korostaa osaamisen merkitystä. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 -työssä linjattiin, että Suomi tarvitsee nykyistä enemmän osaajia, korkealaatuisia korkeakoulutusta sekä tutkimus- ja innovaatio-toimintaa, ja myös vahvaa kytkeytymistä muualla tuotettuun uuteen tietoon (emt, s. 38).”*

Kiitämme: Tieteelliselle ajattelulle ja toiminnalle pohjautuva toimintamalli on aktiivisemmin tuotavissa tieteellisyyttä sinänsä korostamatta koko koulutuspolkuun varhaiskasvatuksesta alkaen. (Emt s. 38.)

Kiitämme: Julkisella rahoituksella on tuettava julkista tutkimusta sekä luotava houkuttimet ja kannusteet yksityisen sektorin tekemille investoinneille. Kansainvälisyys on tärkeä osa TKI-toimintaa ja se tulee huomioida monissa eri näkökulmissaan (emt s. 39).

Cupore haluaa kuitenkin esittää huolensa siitä, miten nämä kirjaukset suhteutuvat budjettiriihessä esitettyihin leikkauksiin.

Cupore korostaa edellä mainittuun viitaten, että korkeatasoisen kansainvälisesti vertailukelpoisen **korkeakoulutuksen kuten myös riippumattoman tutkimuksen asemasta on pidettävä huoli.** On tärkeää, että tieteeseen ja tutkitun tiedon tuottamiseen ja vaikuttavuuteen panostetaan. Haluamme painottaa, että tarvitaan tukea sekä tiedon tuottamiseen että **tiedon hyödyntämiseen!**

¹ ArtsEqual <https://www.uniarts.fi/projektit/suomen-taide-ja-kulttuurikasvatuksen-observatorio/>

Taide- ja kulttuurialan koulutus

Kulttuuri- ja taidealojen korkeakoulutus on keskeinen osa taiteen kentän toimintaa. Taiteen ja kulttuurin koulutus ja tutkimus on tärkeä osa kulttuuri- ja taidepolitiikkaa ja muodostaa myös luovan talouden perustan. Taiteen perusopetus, koulujen ja päiväkotien taidekasvatus, peruskoulujen kulttuuriperintökasvatus, historia, taide- ja taitoaineet peruskoulussa ovat vahva yhdenvertainen pohja suomalaisen yhteiskunnan luovuudelle. Myös tämä toiminta edellyttää riittävää ja osaavaa taiteen ammattilaisten määrää.

Koulutuksen aloituspaikkoja niin alemman kuin eri koulutusasteilla on vähennetty mm. taiteilijoiden heikkoon työllistymiseen vedoten.

Cuporen ja Taiken vuonna 2020 kokoaman taiteilijabarometrin² tuloksista käy ilmi, että **hälyttävän suuri joukko taiteilijoita on koronapandemian aikana harkinnut alan vaihtoa**, ja suuri osa on myös jo hakeutunut muihin ammatteihin. Taiteilijakunnan väheneminen on valitettava kansallinen ilmiö. Yhteiskunnan luova perusta syntyy taiteilijoiden työstä. Aiemmissa barometreissa³ on kartoitettu taiteilijakunnan näkemyksiä myös taiteilijakoulutuksen antamista valmiuksista. Etenkin nuoret taiteilijat nostivat esiin **kehittämistarpeita taiteilijakoulutuksen antamien työelämätaitojen osalta**. Tähän liittyy myös taiteilijoiden vaikeus kehittää osaamistaan täydennyskoulutuksen kautta.

Taidealojen korkeakoulutuksessa tapahtui muutos 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun taitteessa. Muutoksen seurauksena koulutusmäärät kasvoivat rajusti erityisesti ammattikorkeakoulujen taideteollisella ja audiovisuaalisella alalla. Jo 2000-luvun alkupuoliskolla alkoi kuitenkin keskustelu taidealojen ylikoulutuksesta. Viime vuosina tapahtuneet koulutuspaikkojen vähennykset ovat alkaneet arviomme mukaan näkyä noin vuodesta 2017 alkaen. Tällöin taidealojen korkeakoulutuksessa siirryttiin supistumisvaiheeseen, jossa tutkintojen määrä alkoi laskea ammattikorkeakouluissa samalla, kun yliopistoissa suoritettavien maisterintutkintojen määrä jatkoi suhteellisen tasaista kasvu-uraansa. Lasku kohdistui nimenomaan taideteolliselle ja audiovisuaaliselle alalle.⁴

Tilastokeskuksen⁵ mukaan kulttuurialan opiskelupaikat vähenivät vuodesta 2010 vuoteen 2018 hieman alle 2 000:lla. Uusia opiskelijoita on otettu vähemmän toisen asteen ja erikoisammattikoulutuksen koulutusasteille.

Uusia opiskelijoita on otettu vähemmän toisen asteen ja erikoisammattikoulutuksen koulutusasteille. Lisäksi alemman korkeakouluasteen uusien opiskelijoiden määrää on karsittu yli viidenneksellä. 2018 aloittaneista kulttuurialan uusista opiskelijoista 90 % oli taideaineiden opiskelijoita. Aloituspaikkojen vähennykset ovat kohdistuneet arkkitehtien, arkeologian, viestintä- ja informaatiotieteiden, kirjallisuuden ja kielten sekä humanististen alojen opintoihin.

² Ruusuvirta, Lahtinen, Rensujeff ja Kurlin Niiniaho 2021. Taiteen ja kulttuurin barometri 2020. Taiteilijat ja taiteen tekeminen kunnissa. Cuporen verkkojulkaisuja 67. Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskus Cupore ja Taiteen edistämiskeskus

³ Hirvi-Ijäs, Sokka, Rensujeff, Kautio ja Kurlin 2020. Taiteen ja kulttuurin barometri 2019. Taiteilijoiden työ ja toimeentulon muodot. Cuporen verkkojulkaisuja 57. Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskus Cupore ja Taiteen edistämiskeskus.

⁴ Rautiainen ja Roiha 2015. Taidealojen korkeakoulutus Suomessa. Cuporen verkkojulkaisuja 30.

⁵ Tilastokeskus Kulttuurialan koulutus Suomessa (2018), https://www.stat.fi/til/klt/2018/02/klt_2018_02_2020-04-28_kat_001_fi.html)

Kulttuurialan koulutuksesta valmistuneiden työllistymistä on vaikea arvioida. Alan osaajien työllistyminen on monipuolista. Perinteisesti juuri kulttuurialan ja muunkin humanistisen koulutuksen käyneet työllistyvät monipuolisesti esimerkiksi kulttuurialan kehittämis-, opettamis-, ja tutkimustehtäviin. Taiteen edistämiskeskus on käynnistänyt kampanjan taiteen mahdollisuuksista osana työelämän organisaatiota. Kysymys on kestävästä, luovasta toimintakulttuurista kaikenlaisissa yhteisöissä, taiteen moninaisista mahdollisuuksista ja tavoitteista työelämän organisaatioiden kehittämisessä. Kysymys on uudenlaisesta osaamisesta: Miten osaamista välitetään, ostetaan ja myydään, miten palveluja paketoidaan ja toteutetaan, miten toimintaa arvioidaan, argumentoidaan ja mitataan.⁶

Taiteilijan työttömyys on kiistanalainen käsite. Taiteilijat ovat usein heikoimmin ansaitsevaa kansanosaa, vaikka työttömyydestä ei voidakaan puhua. Useat taiteilijat kokevat olevansa työssä taiteen kanssa ns. 24/7. Taiteilijan työssä on hyvin erilaisia ansaitsemiskeinoja, joissa usein on heikko ansaintalogiikka. Apurahajärjestelmän on saatavilla vain hyvin pienelle osalle taiteilijoista. Taiteilijan sosiaali- ja työttömyysturvan kehittäminen on sekä taiteilijapoliittinen että koulutuspoliittinen kysymys.

Toimenpidekokonaisuudessa on listattu tärkeä korkeakoulujen ja eri oppilaitosten yhteistyö. ”Opetus- ja kulttuuriministeriö uudistaa ohjausta ja rahoitusta siten, että ne kannustavat ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja Suomen Akatemiaa kehittämään toimintatapojaan ja rakenteitaan tukemaan entistä paremmin verkostomaista yhteistyötä, monipuolista ja korkealaatuista osaamisen tuottamista sekä uuden tiedon siirtämistä yhteiskunnan ja työelämän käyttöön (emt. s. 37).” Monialainen koulutus ja mutkittelevatkin oppimispolut synnyttävät osaajia myös yhteiskunnan tuleviin, mahdollisesti vielä tuntemattomiin tarpeisiin. Uudet innovaatiot syntyvät usein rajapinnoilla, eri tieteiden ja osaamisalueiden välissä.

(3.4) *Tiede ja tutkittu tieto*

Toimenpidesuunitelmassa vuoteen 2040 mennessä todetaan: ”Tutkittua tietoa arvostetaan ja hyödynnetään sitä tehokkaasti yhteiskunnan eri sektoreilla. Osana tätä kokonaisuutta innovaatioiden synnyttämistä arvostetaan (emt s. 40).” **Cupore haluaa muistuttaa myös riippumattoman, yhteiskunnallisen ja humanistisen tutkimuksen merkityksestä.** Tutkimusta tarvitaan yhteiskunnan taloudellisen ja teknologisen kehittämisen lisäksi laaja-alaisen sivistysvaltion ja kansalaisyhteiskunnan kehittämisen ja päätöksenteon tueksi.

(3.6) *Jatkuva oppiminen*

Kiitämme: Selonteossa on huomioita elinikäisestä oppimisesta ja osaamisen kehittämisestä. Selonteossa luvataan mm., että työikäisten osaamistasoa nostetaan ja osaamista uudistetaan kansalaisten taloudellisen ja sosiaalisen integraation tukemiseksi ja yritysten ja koko maan kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi (emt s. 44).

Kuitenkin on todettava, että humanististen alojen ja erityisesti taide- ja kulttuurialan täydennyskoulutus vaatisi suuremman panostuksen. Juuri taide- ja kulttuurialan koulutus on hyvä pohja, jolta voi kehittää ja päivittää tietoja yhteiskunnan kehitystä vastaamaan nykyisiä ja tulevia ammatillisia vaatimuksia. Täydennyskoulutus ja muuntokoulutus voisivat auttaa taide ja kulttuurialan koulutettujen monialaisessa työllistymisessä.

⁶ Taiteen edistämiskeskus, TOO – taide osana organisaatiota: <https://www.facebook.com/groups/1978384149089505/>

Taiteen ja kulttuurin kentällä toimiminen edellyttää jatkuvaa uuden oppimista ja osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä. Myös työllistymiseen liittyvät haasteet ohjaavat taide- ja kulttuurialan ammattilaisia lisäkoulutukseen. Tällä hetkellä lisä- ja täydennyskoulutusta haetaan usein uusista maksuttomista tutkinto-ohjelmista, mikä pidentää alan koulutuspolkuja ja voi viivästyttää edelleen työelämään siirtymistä. Toimiva täydennyskoulutusjärjestelmä vaikuttaa positiivisesti myös taide- ja kulttuurialan koulutuspolkuihin. **Soveltavan täydennyskoulutuksen avulla on mahdollista saada taide- ja kulttuuriosaaminen paremmin myös muiden toimialojen käyttöön.**

(3.8.) Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Kiitämme, että varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta käsittelevissä tavoitteissa ja toimenpidesuosituksissa mainitaan taide- ja kulttuurikasvatuksen vahvistamisen ja ”kannustetaan kuntia tekemään kulttuurikasvatussuunnitelma (emt s. 52).”

Kiitämme: Kulttuurikasvatussuunnitelmien laajempi käyttöönotto kunnissa on suotavaa, ja sitä edesauttaa opetustoimen, kulttuuritoimen ja nuorisotoimen hyvä yhteistyö. (Emt s. 52.)

Selonteossa aivan oikein todetaankin elinikäisestä koulutuksesta sekä kehitteillä olevasta **Suomen mallista** (emt s. 52), että taide- ja kulttuurialan koulutusta annetaan eri koulutusasteilla. Se tuottaa paitsi alan ammattilaisia myös lisää innovaatio- ja työllisyyspotentiaalia elinkeino- ja yhteiskuntaelämän eri alueilla.

Uusin tutkimustieto ja opetussuunnitelma kannustavat lapsia pois pulpeteista oppimaan toiminnan ja liikkeen kautta, mutta työ kouluissa uusien menetelmien omaksumisessa on vielä alussa. Yhteistyö esim. taiteen perusopetuksen ja liikunnan välillä voi tuoda hienoja taiteellisia ja liikunnallisia kokemuksia. Tutkimusten mukaan liikkumisella on myönteisiä vaikutuksia oppimiseen. Tiedollista toimintaa näyttäisivät edistävän parhaiten haastavat, motorisia taitoja kehittävät liikuntamuodot kuten tanssi. ”Kehollisessa ilmaisussa ja tanssissa fyysinen aktiivisuus yhdistyy tunteisiin, vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osallisuuteen, ja siten sen yhteys kokonaisvaltaiseen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin koulun kontekstissa on moniulotteinen. Tanssi voi siksi toimia tukena myös lasten ja nuorten mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä”, kirjoittavat Taideyliopiston tutkijat suosituksessaan.⁷

Kiitämme: Taiteen perusopetusta koskevan tietopohjan vahvistaminen sekä tiedonkeruun systemaointi tukevat taiteen perusopetuksen kehittämistä koskevaa päätöksentekoa. (Emt, s. 53.)

Taiteen perusopetuksesta on todettava, että sen tarjonta ja sitä kautta osallistuminen taiteen perusopetukseen ei ole tasavertaista. Osallistuminen ja tarjonta on laajinta etelässä ja pääkaupunkiseudulla ja pienenee pohjoiseen mentäessä.⁸ Yhdenvertaisissa mahdollisuuksissa osallistua taiteen perusopetukseen on vielä paljon kehitettävää.⁹

Cuporessa 2021–2022 meneillään olevan taiteen perusopetuksen ja erityisesti musiikin taiteen perusopetuksen vaikuttavuutta arvioivan tutkimushankkeen kokemus on, että **taiteen perusopetus ei ole**

⁷ ArtsEqual (2019) Toimenpidesuositus: Tanssi liikuttaa ja tukee oppimista https://www.artsequal.fi/fi/ajankohtaista/lue-si-salto/-/asset_publisher/yhbRkxQLJGsz/content/toimenpidesuositus-tanssi-liikuttaa-koululaisia-rakentaa-yhteisollisyytta-ja-tukee-oppimista

⁸ Lavapuro, Ojanen, Rautiainen, Valtonen (2016) Sivistykselliset ja sosiaaliset perusoikeudet syrjäkunnissa. KAKS.

⁹ Laes ym. 2018, ArtsEqual: Saavutettavuus ja esteettömyys taiteen perusopetuksen lähtökohtana (PDF) 1/2018

kaikkialla yhdenvertaisesti saavutettavissa, eri alojen opetus jakautuu epätasaisesti maantieteellisesti ja taloudellinen saavutettavuus ei täysin toteudu. Kuten edellä totesimme, parhaiten taide- ja kulttuurikasvatus kohtaa koko ikäluokan peruskoulussa.

(3.11) *Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut*

Toimenpidelistalla on mielestämme tärkeitä asioita, kuten myönteisen erityiskohtelun kehittäminen kuntien sisäisen segregaaation lisäämiseksi ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimisedellytysten turvaamiseksi.

Selonteossa todetaan: ”Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset sekä vammaiset ja toimintarajoitteiset opiskelijat ovat aliedustettuina korkeakoulutuksessa (emt s. 78).” Vierasta kieltä äidinkielenään puhuvien korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistyminen Suomeen on heikompaa kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien opiskelijoiden. Työelämään ja yhteiskuntaan integroitumisen näkökulmasta suomen ja ruotsin kielen vaativan tason opintoja on korkeakouluissa tarjolla riittämättömästi.

Cuporen tutkimuksen valossa¹⁰ voidaan sanoa, että tämä pitää paikkansa myös taidealan korkeakoulutuksen osalta. Monilla taide- ja kulttuurialoilla (esim. teatteri, museot) työskentelykieli on suomi tai ruotsi. Heikko kielitaito vaikeuttaa työllistymistä, työntekoa, urakehitystä ja aiheuttaa ulkopuolisuuden ja syrjinnän kokemuksia. Useisiin työtehtäviin on myös kielitaitovaatimuksia. Ulkomaalaissyntyisten taide- ja kulttuurialan ammattilaisten kokemuksen mukaan Suomesta saatu taide- ja kulttuurialan korkeakoulututkinto ei riittävästi kerrytä kielitaitoa, jotta taito vastaisi työskentelyyn edellytettyä kielitaitoa. Suomalainen työkulttuuri edellyttää suomen tai ruotsin kielen osaamista, mihin tulisi kiinnittää ennistä enemmän huomiota jo opinnoissa.

Yhdymme selonteossa todettuun (emt s. 34): ”Tällä hetkellä yhteiset tavoitteet ja erityistoimenpiteet aliedustettujen ryhmien korkeakoulutukseen osallistumisen tukemiseksi puuttuvat. Todetut ongelmat eivät ole korjaantuneet kaikille suunnattujen toimenpiteiden kautta. **Korkeakoulujen toimintavoilla ja käytännöillä voidaan vaikuttaa aliedustettujen ryhmien mahdollisuuksiin päästä korkeakoulutukseen ja heidän menestymiseensä opinnoissa.**”

Kiitämme: Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt hallitusohjelman mukaisen korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman valmistelun. **Saavutettavuussuunnitelmatyössä tarkastellaan korkeakoulutuksen saavutettavuutta sosio-ekonomisen aseman, alueiden, sukupuolen, maahanmuuttajataustan, etnisten ryhmien, kieliryhmien ja toimintarajoitteisten kannalta.** On hyvä, että suunnitelmassa huomioidaan koulutusalojen erot.

Kiitämme: Toimenpidekokonaisuudessa on mainittu, että määritellään, miten **maahanmuuttajien osaamisen tunnistamisen** ja ohjauksen palvelut otetaan osaksi korkeakoulujärjestelmää. (Emt. s. 35.)

Cupore haluaa painottaa tutkimuksen, tiedon keruun ja vaikuttavuuden arvioinnin tärkeyttä monen koulutuspoliittisen selonteon toimenpiteen kohdalla. Tarve korostuu erityisryhmien ja vähemmistöjen kou-

¹⁰ Lahtinen, Mäenpää, Karri ja Kurlin Niiniäho 2020. *Avaus. Ulkomaalaissyntyisten taide- ja kulttuurialan ammattilaisten asema Suomessa*. Cuporen verkkojulkaisuja 63. Kulttuuripoliittikan tutkimuskeskus Cupore. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/avaus>

lutuksen kehittämisessä; **tietopohjaa ja seurantaan tarvitaan, jotta nähtäisiin, millaiset mahdollisuudet niin maahanmuuttajataustaisilla kuin muillakin ns. alliedustetuilla ryhmillä on päästä taide- ja kulttuurialan koulutukseen** – arvio on, että suurin kynnys näillä ryhmillä on koulutukseen hakuvaiheessa. Toistaiseksi ei ole olemassa riittävästi tietopohjaa tai kokemuksia siitä, miten esim. vieraskieliset ja maahanmuuttajataustaiset hakeutuvat ja/tai pääsevät opiskelemaan taide- ja kulttuurialan koulutuksiin. Yhteiskunnan moninaistuessaa on tärkeää, että eritaustaisia henkilöitä kannustetaan hakeumaan myös taide- ja kulttuurialan koulutuksiin. Erityisen tärkeää on, että koulutukseen hakeutuessa kriteerit ovat yhdenvertaisia (esim. ulkomailta saadun koulutuksen vertautuminen Suomesta saatuun) ja että opintojen sisällössä huomioidaan syrjimättömyys, stereotyyppien purkaminen, inklusiivisuus, anti-rasismi.

Cuporen tutkijoiden puolesta

Helsingissä 7. kesäkuuta 2021

Marjo Mäenpää
johtaja